

PAPER DETAILS

TITLE: MUHAMMED TAYYIP OKIÇ'IN KÜTÜPHANESİ İLE İLGİLİ BAZI MÜLAHAZALAR

AUTHORS: Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ

PAGES: 9-25

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/159906>

MUHAMMED TAYYİP OKİÇ'İN KÜTÜPHANESİ İLE İLGİLİ BAZI MÜLAHAZALAR*

MEHMET MAHFUZ SÖYLEMEZ

PROF. DR., İSTANBUL Ü., İLAHİYAT F., İSLAM TARİHİ ABD.

Özet

Tayyip OKİÇ, geniş bilgi birikimine sahip çok yönlü bir bilim adamıdır. Çok okuyup az yazan OKİÇ birçok üniversitede ders vermiş ve birçok talebe yetiştirmiştir. Derin bir okuma kültürünü tüm hayatında görebileceğimiz bu ilim adamı çok farklı alanlara dair okumalar yapmıştır. Din, bilim, edebiyat, sanat ve gündelik hayatla ilgili okumalar bunlardan bazılarıdır. Ardından farklı ve içeriği dolu büyük bir kütüphane bırakmıştır. Bekâr bir hayatı tercih etmiş ve tüm ömrünü ilme adamıştır. Birçok dil bilen OKİÇ kitaplarını başta İzmir İlahiyat Fakültesi olmak üzere birçok yere bağışlamıştır.

Anahtar Sözcükler

Tayyip OKİÇ, Bilim adamı, Kütüphane, Kitaplar, Bağış

* Bu tebliği hazırlarken Tayyip OKİÇ Bey'in kütüphane kayıtlarını ile eserlerinden istediğim notları gönderen İzmir İlahiyat Fakültesi hocalarından değerli dostum Dr. Ali ÖZTÜRK bey ile, kitapların bu günkü durumu hakkında bilgi veren dekan yardımcısı sayın Prof. Dr. Rıza SAVAŞ beye teşekkür ederim.

Abstract

Tayyip OKİÇ who have a broad knowledge is a versatile scholar. OKİÇ who much read and less write lectured many universities and has grown alot of students. This scholar who we can see deep reading culture in your entire life has read about scientific many different areas. Religion, science, literature, art and reading about everyday life are some of them. Then,a huge library which the content is different and filled has left. Single OKİÇ is dedicated to all life sciences. OKİÇ who have multilingual has donated books firstly İzmir Divinity Facult and later many places.

Key Words

Tayyip OKİÇ, Scholar, Library, Books, Donate.

Giriş

1902 yılında Bosna'nın Tuzla Sancağına bağlı Gračanisa kasabasında doğan Muhammed Tayyip OKİÇ, memleketinin yanı sıra Fransa'da eğitim görmüş, Bosna'ya döndükten sonra çeşitli okullarda çoğunlukla dini ilimler okutmuş, bunun yanı sıra mütercimlik ve tercümanlık da yapmıştır. 1945 yılında İstanbul'a gelen OKİÇ hoca, beş yıl Başbakanlık arşivinde bilimsel araştırmalarda bulunmuştur. 1950 yılında Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından alınan kararla yabancı öğretim üyesi statüsünde, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde *Doğmatik Dersler* Profesörü olarak göreve başlamıştır. Hoca bu tarihten 1969 yılına kadar Ankara İlahiyat Fakültesi'nde; 1969-1971 yılları arasında Konya Yüksek İslam Enstitüsünde; 1973 Nisanından vefat ettiği tarih olan 09.03.1977 yılına kadar Erzurum İslami İlimler Fakültesi'nde hocalık yapmış, binlerce talebe yetiştirmiştir.

Tayyip OKİÇ hoca gerek yazdığı bilimsel ve nitelikli yazılar, verdiği dersler ile konferanslar, iştirak ettiği bilimsel toplantılarda yaptığı sunumlar; gerekse yönettiği bilimsel çalışmalar ve yetiştirdiği mütebahhir zevatla İslami ilimler alanında Türkiye'yi etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Nitekim onun Ankara İlahiyat'ta göreve başlamasından sonra İslami ilimler sahasında yeniden bir canlanma veya toparlanma yaşanmıştır. Birçoğu Ankara İlahiyat Fakültesi'nde bendenize hocalık yapan Talat Koçyi-

ğit, Mehmed Said Hatiboğlu, İsmail Cerahoğlu, Esat Kılıçer hocalar onun rahle-i tedrisinden geçmişlerdi. Erzurum ve Konya'da bu gün birçoğu hayatta olan önemli isimler yetiştirmiştir. Onlar ve onların talebeleri Türkiye'de İslami ilimlerin şekillenmesinde önemli misyon yüklenmişlerdir.

İşte makalemin konusu bu değerli ilim adamının kütüphanesini konu edinmektedir. Temelde iki bölümden oluşmakta olan bildirimin ilk kısmında söz konusu kütüphaneyi kısaca tanıtacak, ikinci kısmında ise okuduğu kitaplardan bir kaçını merkeze alarak kısa bir değerlendirme yapacağım.

Tayyip Okiç Hocanın Kütüphanesi

Aldığı maaşın çoğunu kitaba yatırdığı bilinen Tayyip OKIÇ hoca iyi bir okuyucu ve kitap dostu olarak tanınmaktadır. Çoğu Türkiye'den satın aldığı kitaplarını kiraladığı dairelerde tutardı. Talebesi ve aynı zamanda hemşerisi olan Salih AKDEMİR, bir süre evinde kaldığını, OKIÇ'ın Ankara Yeni Şehir dolaylarında bir apartman dairesinde ikamet ettiğini, dairenin tamamının kitaplarla dolu olduğunu söylemektedir. Hatta Mehmet Şevket Eygi'nin ifadesine göre burada ilahiyat dışındaki öğrencilerin katıldığı dersler de olurdu.¹ Muhtemelen bu talebeler Tayyip Bey'in kütüphanesinden de yararlanırlardı.

Hiç evlenmeyen Tayyip OKIÇ, vefat ettiği zaman binlerce cilde sahip olan bu kütüphaneye ne yapılacağı gündeme gelmiş, ciddi ekonomik sıkıntı içerisinde bulunan yegane varisi kız kardeşinin isteği üzerine satılmaya karar verilmiştir. Bu karar üzerine, içinde Mehmet Hayri Kırbasoğlu'nun da bulunduğu bir ekip tarafından hocanın kitaplarının listeleri çıkarılmıştır. Listesi çıkarılan eserler, bir kaç üniversite kütüphanesi ile Diyanet İşleri Başkanlığı'na teklif edilmiştir. En yüksek ücret İzmir Yüksek İslam Enstitüsü adına *Ali Rıza Güven ve Tatari Vakfı* tarafından verilince söz konusu kütüphane oraya satılmıştır. İzmir'e ulaşan kitaplar Kütüphanede yapılan özel bir bölmeye "*Tayyip OKIÇ Kütüphanesi*" tabelasıyla konmuştur. Ancak bir süre sonra, özel bölmedeki bu eserler Dowey sistemine sahip olan İzmir İlahiyat Fakültesi Kütüphanesine karıştırılmış ve zamanla hocanın emeğini ve gözyaşını ha-

¹ Bkz. Mehmet Şevki Eygi "Medaris-i İslamiyye", http://www.milligazete.com.tr/makale/med%C3%A2ris-i-isl%C3%A2miye-137162.htm?author_list_jump_menu=0.

tırlatmaz olmuştur. İzmir İlahiyat Fakültesi kütüphanesinden aldığım yazıda hocanın kütüphanesinin akıbeti ile ilgili şunlar ifade edilmektedir:

Tayyip Okıç Kütüphanesi

Yüksek İslam Enstitüsü döneminde Ali Rıza Güven ve Tatari vakfı tarafından alınan 2200 kadar kitap Kütüphanede yapılan özel bir bölmeye “Tayyip OKIÇ Kütüphanesi” tabelasıyla konmuştur. Sonraki yıllarda bu uygulamadan vazgeçilip diğer kitapların içine kondu. Tayyip OKIÇ Kütüphanesi ile ilgili Fakültemizde arşiv belgelerine ulaşamadık. Fakat İlahiyat Vakfı tarafından alınan kütüphane, İslam Enstitüsü kütüphanesine bağışlanmıştır. Bağışlanan kitaplar o tarihte kütüphanede görevli kişi tarafından tasnif edilmiştir. Fakat son bir buçuk yıl içerisinde tüm kütüphanemiz uzman kütüphanecimiz tarafından gözden geçirilerek tasnifleri yenilenmektedir. Kütüphanemizin bağış politikasına göre Fakültemize bağışlanan kitaplar oluşturduğumuz bir komisyon tarafından gözden geçirildikten sonra, uygunluğuna karar verilip kütüphane koleksiyonuna dahil edilir. Bağış kitaplar için kütüphanemizde özel bir oda bulunmamaktadır. Bağış kitaplar tasnif edilip konularına göre yerleştirilir.

Dokuz Eylül Ün.

İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi

Her ne kadar İzmir İlahiyat Fakültesi’nden bana verilen yazıda hocanın kütüphanesinin 2200 dolayında esere muhtevi olduğu ifade ediliyor ise de kütüphanenin demirbaş kayıtlarında bu koleksiyona ait 4234 bibliyografik künye yer almaktadır.² On bine yakın ciltten oluşan bu koleksiyonun dışında, mükerrer kabul edilen ve Türkiye’nin muhtelif kütüphanelerine bağış olarak verilenler de bulunmaktadır. Gönül isterdi ki hocanın bu eserleri bir koleksiyon olarak korunsun ve bu şekilde İzmir İlahiyat Fakültesi’nin kütüphanesinde hem kullanıcıların istifadesine sunulsun hem de o mütebahhir ilim adamının hayatını da hatırlatıp, rol modellere ihtiyaç duyan öğrencilerimize önderlik yapmayı sürdürsün.

² Bu eserler 18041 ile 22275 numaraları arasında kayıtlıdır.

Kütüphanenin içeriğine gelince; bilindiği gibi her bireyin kütüphanesi aslında onun uzmanlık alanının yanı sıra ilgi alanını da gözler önüne serer, hatta kişilikleri hakkında da bize fikir verir. Kuşkusuz bilimsel yönleri bulunan koleksiyoncuların kütüphaneleri “gece odun toplayan kişilerin” koleksiyonlarına benzetilemez, zira bilim adamları, bilinçli ve son derece seçici insanlardır. Sahip olunan kütüphane ilim adamının aslında akademik düzeyini de ele verir, hangi dilleri biliyordu, hangi dillere ilgisi vardı, bildiği dillerin düzeyi neydi, hangi konuyu hangi dil ile yazılan eserlerden takip ediyordu ve benzeri onlarca soruya bu kabil kütüphaneler cevap verirler.

Kitapların kullanılış biçimi, kenarına düşülen notlar veya yazılan eleştiri veya takdir ifadeleri, konulan özel işaretler, hatta eser okunurken gelinen en son sayfaya konulan özel notlar, ilim adamının kişiliğini bize bildirir, kitabı bir evlat gibi kabul eden, her sayfası ile ilgilenen, özel bakım yapan titiz ilim adamı ile sayfanın kenarını büken, hatta özel hayatına dair notlar yazan, nispeten rahat ilim adamı birbirinden farklı kişiliklere sahiptirler.

Hatta kitapların içerisinde var olan özel vesikalar, bilet, elektirik su faturasından hareketle hangi kitabın ne zaman sahibinin elinde olduğunu anlamak mümkündür. Yine bu kabil notlar sahibinin hayatı hakkında da bize bilgi vermektedir. Kitabın üzerindeki temellük kaydı veya kitabın satın alınış tarihi de bu eserin ne zaman satın alındığını gösterdiği kadar, sahibinin hangi zaman diliminde, kitabın konusu olan mevzuya ilgi duyduğu hakkında da bize bir fikir verebilir. İşte hocanın kütüphanesini incelerken bu bakış açısıyla baktık ve yukarıda zikrettiğimiz katalogları sırayı esas aldık.

Kütüphaneyi tanıtmaya sözlüklerden başlayalım: Tayyip OKIÇ'ın kütüphanesinde onlarca sözlük bulunmaktadır.³ Bu sözlükler hocanın Boşnakça,

³ Tayyip OKIÇ'ın kütüphanesinde bulunan sözlüklerden bazıları: Büyük Türkçe Sözlüğü, Vocabulaire Français-Italie, Türk Atasözleri, Farsça Dil Bilgisi, Arap Dili'nin Anahtarı, Arapça Dil Bilgisi, Arapça Okuma Kitabı, Fransızca -Türkçe Sözlük, Türkçe-Fransızca Lügat, Dictionnaire Français Arabe, Kamus, Kamus-ı Fransevi-Türk-François, Ata Sözleri ve Deyimler Sözlüğü, Kazakça Metinler, Farsça grameri, Literature Arabe, Lisan-ı Farsî, Eski Yunanca'da ileri Adımlar, Langu et Literature Arabes, Sarf Bilgisi, La Langue Arabe Dans le Monde, Larousse de Poche, Destur-ı Zeban-ı Farsî, Gramatika Perziskog Jesika, Sırpça-Tırvatça-Türkçe Turist el Kitabı, Farsça-Türkçe Lügat (gencine-i Gofar), Türkçe'de Eklerin Kullanılışı, ı Verbi İtaliana, Deutsce-Serbisches Wöterbuch, Grammatik Persischen Sprache, Latin Dili Grame-ri, Cevherî, Tacu'l-Arus, Ahter-i Kebir, İbn manzur, Lisani'l-Arab, Büyük Osmanlı Lügati, İngilizce-Türkçe Sözlük, Arapça-Türkçe Büyük Lügat, Kur'an Dili Arapça, Boşnakça-Türkçe

Sırpça, Hırvatça, Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce ve Almanca'yı iyi derece bildiğini, İtalyanca, Latince ve Klasik Yunanca eserlerden ise sözlük yardımı ile faydalandığını göstermektedir. Hatta kütüphanesinde var olan Rusça bir iki eser, bu lisanı da bildiğini akla getirmektedir.

Eskilerin ifadesi ile alet ilimlerinden olan dil veya diller kişiyi bu lisanla yazılan hazinelere ulaştırır. Ancak bu dilde yazılanları bilmek de en az bu dilleri bilmek kadar önemlidir. Nitekim bu konuya büyük bir önem veren Tayyip OKİÇ, yukarıda saydığımız dillerle yazılan kitap veya makalelerin kataloglarına büyük bir önem vermekte, bunları toplamaya çalışmaktadır. Özellikle İngilizce,⁴ Türkçe,⁵ Sırpça,⁶ Almanca,⁷ Fransızca,⁸ ve Arapça⁹

Muallimi, Türkçe'de Sözcük Yapma Yolları, Kaşgarlı Mahmut, Türkçe Dersleri, Dictionaire de Poche Français,

⁴ Önemli bir bölümü bibliyografik eserler, makale indexleri ve kütüphane kataloglarından oluşmakta olan bu kütüphanede *Index Islamicus*'un 1906'den itibaren basılmış olan kısmının tamamı yer almaktadır.

⁵ Tayyip OKİÇ hocanın kütüphanesinde yer alan Türkçe bibliyografik eserlere aşağıdaki kitapları örnek olarak verebiliriz: *Hamidiyye Kütüphanesi Defteri*, Ahmet Okutan, *Kayseri Umumi Kütüphanesi Raşit Efendi kısmı usul-i hadis ve hadis ilmine ait Arapça elyazma eserler Kataloğu* / Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1964; *Defter-i Kütüphane-i Çorlulu Ali Paşa*; *Defter-i kütüphane-i Aşir Efendi*, Dersaadet, Mahmud Bey Matbaası, 1306; *Defter-i kütüphane-i Esad Efendi*, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1262; *Defter-i Kütüphane-i Veliyüddin*, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1886; *Defter-i Kütüphane-i Ayasofya*, Mahmud Bey Matbaası, Dersaadet 1304; *Köprülüzade Mehmed Paşa kütüphanesinde mahfuz bulunan kütüb-i mevcudenin defteridir*, İstanbul, Kırboğa Mehmed Ali, *Kamusül-kütüb ve mevzuatül-müellefat*. [y.y. : y.y.], 1974; *Yeni Cami Kütüphanesi kataloğu*; Ahmed Ateş, *İstanbul kütüphanelerinde Fatih'in hususi kütüphanesine ve Fatih çağı müelliflerine ait eserler*, İstanbul Üniversitesi yayınları, İstanbul 1953; Fehmi Edhem Karatay, *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Arapça basmalar alfabe kataloğu*, 1388/1968 İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1951; Aziz Berker, *Yazma ve eski basma kitapların tasnif ve işleme kılavuzu ve İslam dini ilimleri tasnif cetveli*, Maarif Vekaleti, Ankara 1958; *Türk Tarih Kurumu Yayınları*; *İslam üniversitesi Kütüphanesi Katalogu*, *Türkiye Makaleler Bibliyografyası*, *Türkiye Bibliyografyası* gibi eserleri Türkçe bibliyografik eserlere örnek olarak verebiliriz.

⁶ O gününün Yugoslavya'sında basılan eserler bibliyografyasına şunu örnek olarak verebiliriz. *Bibliografija Jugoslovenske orijentalistike : 1945-1960 = Bibliography of yugoslav orientalistics : 1945-1960*. / Bisera Nurudinovic. -- Sarajeva : Orientalni Institut u Sarajevu, 1968;

⁷ Örnek kabilinden şu kitapları zikredebiliriz: Fuat Sezgin, *Geschichte des Arabischen schrifttums : Qur'anwissenschaften, hadith, geschichte, fiqh, dogmatik, mystik*, E. J. Brill, Leiden 1967; Gustav Pfannmüller, *Handbuch der Islam-literatur*, Berlin 1923. *Bibliographie zur Geschichte*.

⁸ Örnek olarak şu eserleri verebiliriz. *Catalogue de la bibliotheque*; Michel Briefmarken, *Katalog*, 1945 (?); Regis Blachere, *Histoire de la litterature Arabe*. Paris 1372/1973; Youssef Eche, *Librairie d'Amerique et d'Orient; Les bibliotheques Arabes : publiques et semi-publiques en Mesopotamie, en Syrie et en Egypte au Moyen Age*, Institut Français de Damas, – Damas 1967.

⁹ Arapça bibliyografik eserler örnek olarak şu kitapları zikredebiliriz: Yusuf Iş, *Fibrisu mahtutati Dâri'l-Kütübî'z-Zahirîyye: et-tarih ve mülbakatuba*. Dımaşk : *Matbuatu Mecmai'l-Lugati'l-*

eserlerin yanı sıra ilgi duyduğu belli konularda da bibliyografik eserleri topladığı görülmektedir. İslam ulemasının ileri gelenlerinden Birgivi,¹⁰ ünlü İslam filozofu Farabî'nin¹¹ yanı sıra Türk Dili¹² hususunda örneğin ünlü edebiyatçı Fuzuli,¹³ dördüncü halife Hz. Ali,¹⁴ Türkiye tarihine bir döneme damgasını vurmuş müesseselerden biri olan Halkevleri,¹⁵ büyük fakih ve şeyhu'l-islam Ebu Suud Efendi,¹⁶ Osmanlı yazılanlar, hatta Halk Müziği¹⁷ ile ilgili çalışmalar da hocanın ilgi alanına girmiş bu konuda nelerin yazıldığını merak etmiştir. Tayyip OKIÇ'ın kütüphanesinde halk müziğinin yanı sıra halk edebiyatı ve inançlarına dair de birçok çalışma yer almaktadır. Bu ve benzeri çalışmalar onun Bosna doğumlu olsa da, bizden daha çok, bizden biri olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Tayyip Hoca'nın kütüphanesinin bir kısmını ise başvuru kaynakları oluşturmaktadır. İslam veya İslam ilimleri ile ilgili Türkçe, Fransızca¹⁸ ve İngilizce Ansiklopedilerin yanı sıra Dinler Ansiklopedisi, Masa Ansiklopedisi, Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, İslam Meşhurları Ansiklopedisi, Narodna Enciklopedija: Srpsko gibi bilinen ansiklopediler de bulunmaktadır. Yine *Hicri Takvimleri Miladi Takvimlere Çeviri Kılavuzu*, *İslam Araştırmalarında Usul*, *Atlaslar* Kur'an Fihristleri (ör: *Mu'cemu'l-Müfêhres*), *Hadis fihristleri*, hatta *Fibrisu Kitapel-Mukaddes* gibi el altı kitapları dediğimiz eserlerin,

Arabiyye, 1947; *Nevadirü'l-mahtutat*, (yay. Abdüsselam Muhammed Harun), Lecnetü't-Telif ve't-Terceme, Kahire 1951; Selahaddin Müneccid, *Mu'cemu'l-mahtutat-il-matbua: 1954-1960*. Beyrut; *Dârü'l-Kitâbi'l-Cedid*, *el-Vesâik el-Arabiyye*, Hacı Halife, *Keşfuzzunun*, Ömer Rıza Kahhale, *Mu'cemu'l-Müellifin*, *Esmâu'l-Müellifin*.

¹⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *İstanbul kütüphanelerine göre Birgili Mehmed Efendi bibliyografyası*, 1395/1975.

¹¹ Müjgan Cunbur, İsmet Binark, Nejat Sefercioğlu, *Farabi bibliyografyası : kitap - makale (doğumunun 1100. yıldönümü münasebetiyle)*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, Ankara 1973.

¹² *Türk dili bibliyografyası*, Türk Dil Kurumu, Ankara 1943, 1945.

¹³ Müjgan Cunbur, *Fuzuli hakkında bir bibliyografya denemesi*, Maarif Vekaleti, Ankara 1956.

¹⁴ Hüseyin Nihal Atsız, *Ali bibliyografyası*, Süleymaniye Kütüphanesi, İstanbul 1968.

¹⁵ Avni Candar, *Bibliyografya: halkevleri neşriyatı* [y.y. : y.y.], Ulus Basımevi, Ankara 1939.

¹⁶ Hüseyin Nihal Atsız, *İstanbul kütüphanelerine göre Ebussuud bibliyografyası*, 1395/1975.

¹⁷ Veysel Arseven, *Açıklamalı Türk halk müziği kitap ve makaleler bibliyografyası*, Milli Folklor Enstitüsü, İstanbul 1969.

¹⁸ Encyclopedie de İslam.

yıpranmışlığını dikkate aldığımızda, hocanın en çok kullandığı ve tabir caiz ise elinin altından hiç ayırmadığı anlaşılan eserlerdir.

Kuşkusuz Tayyip OKİÇ'in kütüphanesinin ağırlıklı bölümünü uzmanlık sahası ile ilgili yapıtlar teşkil etmektedir. Talebelerinden Talat KOÇYİĞİT hoca ile yapılan ve İslamiyat Dergisi'nin Bülten ekinde yayınlanan bir röportajda Talat Hoca, hocası Tayyip Okiç'in aslında Hadis hocası olarak Ankara İlahiyat Fakülte'sine alındığını, fakat Tefsir dersine de girdiğini söylemektedir. İsmail Cerrahoğlu ise vefatının akabinde yazdığı ve Erzurum İslami İlimler Fakültesi Dergisi'nde yayınlanan o dokunaklı yazıda "Tayyip Okiç hoca Ankara ilahiyat Fakültesi'nin kurulmasından iki yıl sonra fakülteye geldi. Müfredat'a Tefsir, Hadis ve İslam Hukuku derslerini koydular ve bu dersleri Tayyip beye bağladılar" diyerek onun asıl uzmanlık sahasının *Tefsir, Hadis ve İslam Hukuku* olduğunu söylemektedir. Zaten talebelerinin çoğu da bu sahada yetişmişlerdir.¹⁹ Dolayısıyla hocanın kütüphanesinde hem bu sahaya yönelik temel eserler (İmam Malik, Ahmet b. Hanbel, Ebu Davud, Nesai, Tirmizi, Buhari, Müslim, İbn Mace, Darimi, hatta Şii Müellif Kuleyni'nin hadis kitabı ve Taberi, Zemahşeri vb tefsir kitapları) hem de Fransızca, Türkçe, Arapça, Almanca hatta Boşnakça yapılan araştırmalar yer almaktadır. Temel hadis mecmuaları ve şerhleri, kuna, elkab, tabakat, teracim, ğaribu'l-hadis, muhtefu'l-hadis, muşkilu'l-hadis, muşkilu'l-Kur'an, siyer kitapları (İbn İshak, İbn Hişam, İbn Abdilber), Tefsir ve hadis sahasının alanı, sorunları, usulü, konuları ile ilgili yazılan Türkçe yüzlerce eser kütüphanesinde bulunmaktadır. Hatta bu sahada yazılanları ayırt etmeden topladığına dair bir izlenim edinilmektedir. İçinde Kur'an sureleri, sure tefsirleri, kırk hadis, bidatlerden korunma yolları, Hurubu'r-Resul gibi halka hitap eden kitapçıkların da bulunması hocanın sadece bilimsel kaygılar taşımadığını, aynı zamanda bu bilgilerin halka nasıl ulaştığını veya ulaştırılması gerektiğini de düşündüğünü akla getirmektedir.

¹⁹ Tayyip Hoca'nın çalışmaları da daha çok bu iki sahada olmuştur. Örnek olarak bkz. Muhammed Tayyip OKİÇ, *Tefsir ve hadis usulünün bazı meseleleri*, (ed. Hayati Yılmaz) Nun Yayıncılık, İstanbul 1995; "Bazı hadis meseleleri üzerinde tetkikler", *AUFD*, Ankara 1959, XXVII;

İslam Hukuku ile ilgili de detaylı eserler bulunan bu kütüphanede; fıkıh mecmuaları, fıkıh usulü ile ilgili çalışmaların yanı sıra fetva mecmuaları, İslam ilmi halleri, Hanefi fıkıhının esasları, İslam Vergi Hukuku, Fıkıh İstılahları, Fıkıh Tabakaları, Helal ve haramlar, Hac ve Haremeyn Rehberleri, İslam Fıkıhı ve Roma hukuku Mukayeseleri, Ebu Hanife, İmam Şafii vb. fukahânın hayatı ve görüşleri, Kıyas, istihsan gibi fıkhi mevzular, Hisbe gibi kurumlar, Mecelletu Ahkam el-Adliyye gibi hukuk koleksiyonları, Şeriyye Sicilleri (Ankara, Gaziantep), hukuk felsefesi, fıkıh tarihi ve İslam hukuku ders notları gibi birbirinden değişik onlarca farklı eser yer almaktadır. Birçoğu okunan, kenarına işaretler konan bu eserler hocanın alana hâkimiyetini gösterdiği kadar, mukayeseyi önemseyen, analitik bir zihin yapısına sahip olduğunu da akla getirmektedir.

Kuşkusuz hocanın bu analitik zihin yapısına sahip olmasında ilgi duyduğu felsefe alanının büyük katkısı olmuştur. Nitekim kütüphanesinde başta Aristo, Eflatun, Kant, Hussel gibi batılı filozoflar ve Kindî, İbn Sina, Farabi, İbn Rüşd, Gazzali, gibi İslam filozoflarının eserleri önemli yer tutmaktadır. Nitekim o bu alanla ilgili yüzün üzerinde kitap toplamıştır. Özellikle İslam felsefesinin önemli isimleri olan İbn Sina, İbn Rüşd, ve Farabî'nin risalelerini titiz bir şekilde okumuştur. Kütüphanesinde bulunan *Felsefe Tarihi*, *Felsefeye Giriş*, *İlk Çağ Felsefe Tarihi*, *Felsefenin Başlangıcı*, *Felsefe Tarihi Usulü* onlarca eser bu ilginin derinliğini göstermesi açısından ilgi çekicidir. Keza Türkçe, Arapça, Fransızcanın yanı sıra Almanca yazılan felsefi eserleri de takip etmesi bunun sıradan bir ilgi olmadığını akla getirmektedir. Tayyip Bey'in Diltey'in eserlerini takip etmiş olması, bir dönem ülkemizde Tayyip Bey'in talebeleri ile talebelerinin talebeleri arasında ciddi bir şekilde takip edilen Hermöneutik veya "anlama konusundaki" tartışmaların kaynağını hakkında da bir fikir vermektedir. OKIÇ, felsefenin yanı sıra Sosyoloji, Psikoloji ve Din Eğitimi alanı ile de ilgilenmiş bu konuda onlarca eser toplamıştır.

Tayyip Bey, analitik bir zihin yapısına sahip olsa da gönül insanı olduğu hem talebeleri tarafından hem de tanıyanları tarafından ifade edilmektedir. Zaten kütüphanesinde tasavvuf ve tasavvufi hayat ile ilgili

bulunan onlarca eser de bunu doğrulamaktadır. Bir kısmı Mistisizm vb. isimle Fransızca olan bu eserlerin içinde Melamilik, Bektaşilik, Mevlevilik, Halvetilik, Nakşilik ve Rûfâilik gibi tasavvufî akımlara ilişkin kitaplar da mevcuttur. Keza Muhiddin İbn Arabî, Cüneyd el-Bağdadî, Hacı Bayram-ı Veli, Hacı Bektaş, Mevlana gibi büyük mutasavvıfların eserleri ve Tasavvuf Tarihi, Marifetname, Tasavvuf Felsefesi ve Tarikatlar ile ilgili çalışmalar yine son dönem mutasavvıflarından Kenan Rûfai ve Süleymançılık hakkında yazılan eserlere ilgi duyup toplaması ve okumuş olması tasavvufa da aynı analitik zihin yapısıyla yaklaştığını, bu bilim dalının yapısı ile birlikte kökenlerini de sorguladığını düşündürmektedir.

Tayyip Bey'in ince ruhluluğunu gösteren asıl done ise sanata ilgi duymuş olmasıdır. Nitekim kütüphanesinde müzik, müzik tarihi, halk türküleri, el sanatlar, hat ve tezhip, kumaş işçiliği, hatta ciltçilik ile ilgili onlarca eser bulunmaktadır. Keza sanat tarihi ve İslam mimarisi ile İslam şehirleri ve şehirciliği hususunda da onlarca esere sahiptir. Bu konuları genelde Türkçe ve Fransızca eserlerden takip etmektedir.

Tayyip Bey'in ilgilendiği bir başka saha ise dinler tarihidir. Nitekim kütüphanesinde bu alanla ilgili yüzlerce eser mevcuttur. Hristiyanlık veya Hristiyan Mezhepleri (ör: Protestanlık, Katoliklik, Yakubilik, Nasturilik, Anglikan Kilisesi, Yahova Şahitleri, hatta Mormonlar), Hristiyan Kurumları (ör: Patriklik, Misyonerlik), Yahudilik, Maniheizm, Budizm, Çin Dini, Hinduizm, Kadim Mısır Dini ilgilendiği dinler veya dini akım ve mezheplerdir. Daha çok Fransızca olan bu eserlerin içerisinde Türkçe ve Arapça olanlar da vardır. Hatta Tevrat ve Talmut ile İncil'in daha çok Fransızcalarını tercih etmekle birlikte, İngilizce ve Almancalarını da bulundurmıştır. Hocanın özellikle Hristiyanlık hususunda bu kadar çok eseri toplamanın ve okumasının nedeni ise içinde yaşadığı veya büyüdüğü dünya olsa gerektir. Zira doğup büyüdüğü Bosna'nın önemli bir kısmı Hristiyan iken, beş yıl yaşadığı İstanbul'da da bu dine mensup bir çok şahıs yaşamaktaydı. Dahası analitik zihin yapısı İslam ile bu dinler arasında karşılaştırma yapmasına neden olduğu için bunları daha ciddi öğrenmeye çalıştığını söylemek de mümkündür. Tayyip Bey'in ilgilendiği bir başka

akım ise Masonluk'dur. Dini bir akım olup olmadığı tartılsa da gerek Tayyip Bey döneminde gerekse günümüzde en etkili teşkilatlardan biri olduğundan şüphe yoktur.

Sadece müstakil eserleri değil, süreli yayınları da takip ettiği anlaşılan Tayyip Bey'in düzenli olarak aldığı *Bibliyografya: Kitap Haberleri Bülteni* (Turhan Kitabevi, Ankara 1972) dergisi onun çıkan yeni eserleri takibe ne kadar önem verdiği göstermesi açısından dikkat çekicidir. Bunu yanı sıra takip ettiği *Ankara İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *Cultura Turcica*, (Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Ankara), *Belleten Dergisi*, *Türk Dili, Journal Asiatique*, *Revue de Mond Muslumane* gibi dergiler onun İslami İlimler kadar içinde yaşadığı dünyaya da önem verdiğini, yaşadığı dünyadan yalıtık bir yaşam düşünmediğini göstermektedir. Bir parçası olduğu İslam dünyası ile ilgili süreli yayınları takip ettiği kadar bu alanda yazılan onlarca esere de sahip olması bu kanaatimizi destekler mahiyettedir. Yine sonradan öğrendiğini bildiğimiz, ancak ana dili kadar önemseydiği Türkçe hususundaki çalışmaları ve gelişmeyi takip etmesi de önemli bir husus olsa gerektir. Zira dil bilim adamının sahip olduğu düşünceyi muhatabına ulaştıran bir alet konumundadır. Bir lisanı ne kadar iyi bilir ve kullanırsanız, birikiminizi o orada yalın, doğru ve ciddiyetle muhatabınıza ulaştırmayı başarırırsınız. Bu bilinçte olduğu anlaşılan Tayyip Bey'in anlaşılır ve yalın bir Türkçe'ye sahip olmak için ciddi mesai sarfettiği anlaşılmaktadır. Yazdığı ve "*İslam Medeniyeti, Haksess, Yeni Ümit, Üniversite ve Köy, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Gaziantep Kültür, AÜİFD, Vakıflar Dergisi*"ndeki makaleleriyle ile *İslam Ansiklopedisi*, ve *Türk Ansiklopedisi*'nde yazdığı makalelerindeki dile baktığınızda bunu başardığı da görülmektedir.

Tayyip Bey'in İstanbul'a ilk geldiği yılları anlatan İsmail Cerrahoğlu, "*Hoca'nın bir geliri yokmuş ilk geldiğinde. O zamanlar Bulgar göçmenleri İstanbul kütüphanelerinde falan çalışıyormuş. Hoca da başlangıçta hem gelirini temin etmek için hem de sabası için çalışmalar yapmış. Tarihçilere Sırp kaynaklarını incelemede yardımcı oluyormuş ücret mukabilinde. İstanbul'dayken Beyazıt Meydanı'ndaki Marmara Otel'i'nde kalırmış*" derken de ifade ettiği gibi o, bu dönemde iâşesini sağlamak için arşivden faydalanıyordu. Onda

Arşiv'e karşı ayrı bir tutkuya dönüştüğü anlaşılan OKİÇ, ileriki yıllarda da arşiv ve arşivcilikten uzaklaşmamış, hep ilgilenir olmuştur. Nitekim kütüphanesinde bu konuda da önemli eserler yer almaktadır.²⁰

Bilindiği gibi insan tarihsel bir varlıktır ve yaşadığı tarihsel döneme aittir. Bu dönemin ne kadar dışına çıkmaya çalışsa da aslında ilgileri bu dönemden yalıtık olmaz, olamaz. Nitekim bu müselleme kaziye Tayyip Bey için de geçerlidir. Çünkü onun kütüphanesinin önemli bir kısmı bu kaziyeyi doğrular mahiyettedir. Bosna'dan ayrılmış olsa da dününü bir başka ifade ile geçmişini sırtında taşımış, ondan hiç kopamamıştır. Özellikle evini, ocağını, yurdunu sılasını terk etmesine neden olan Kominizm, hocanın gündeminden veya zihninden hiç çıkmamıştır. Nitekim talebelerinden Talat KOÇYİĞİT *"Hocanın neden Türkiye'ye geldiğini ise "O aslen Boşnak'tı. Babası ve zannediyorum ailesiden müftülük yapanlar vardı. Bu yüzden, Tayyip Bey Bosna'da büyümesine rağmen, bir komünist olarak değil, komünizm düşmanı olarak yetişmiş. Kendisi "Tito beni bu nedenle kovdu." dedi."* diyerek bunu ortaya koymaktadır. Bu nedenden dolayı Tayyip Hoca, komünizmle ilgili onlarca eser toplamış, birçoğunu da ciddi bir şekilde okumuştur. Çoğu komünizm eleştirisi olan bu eserler onun kütüphanesinde önemli bir yekun tutmaktaydılar. Vatan özlemi, sıra hasreti onu o denli etkilemiştir ki Bosna-Hersek tarihi ile Yugoslavya, Sırbistan, Slovenya ve balkan tarihine özel ilgi duymuştur. Memleket özlemini incelediği bu eserlerle gidermeye çalışan Hoca, bu eserleri satır satır incelemekte, zaman zaman bu eserlerdeki dil ve bilgi hatalarını da düzeltmektedir.²¹ Bunların yanı sıra Avrupa'da yaşayan Müslümanlar ve sorunları da hocanın ilgilendiği alandır. Hoca burayla ilgili de onlarca eser toplamıştır.

Yeni ülkesi ve dili de onun için büyük bir önem taşımıştır. Nitekim Arap, Fars, Türk ve Fransız dili olsun ilgi duyduğu önemli alanlardan olmuştur. Kütüphanesinde Arapça Sarf, Nahiv, Şiir ve Eyyâm edebiyat sahasında yazılmış eserlerin yanı sıra Türk dili ve edebiyatı sahasında yazılan yüzlerce

²⁰ Örnek kabilinden şunu zikredebiliriz: Midhat Sertoğlu'nun, *Muhteva bakımından başvekeâlet arşivi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Ankara 1955.

²¹ Örnek Kabilinden Bosna Hercegovina adlı çalışmayı verebiliriz.

esere bulunmaktaydı. Ömer Nafiz Çamlıbel, Ömer Seyfettin ilgi duyduğu Türk yazarlardı. Fars Edebiyatı'ndan Hafız, Sa'di, Mevlana, Firdevsî gibi yazarları okuduğu gibi Rus klasiklerini de takip ettiği anlaşılmaktadır.

Türkiye'ye rahata kavuşmak amacıyla sığınan, burayı ikinci vatan gören, “babama hizmet eden bir ülkeye hizmete geldim” diyen Tayyip Bey'in, maalesef burada çok rahat ettiği söylenemez. Çünkü gerek Ankara İlahiyat Fakültesi'nde, gerek Konya İlahiyat Fakültesi'nde görev yaptığı yıllarda gerici olduğu veya gericiliği öğrettiği şeklinde itham edilmiş ve Atatürkçü düşünceye mensup olmadığı şeklinde suçlanmıştır. Talebelerinden Cerahioğlu bu konuda şöyle demektedir: *“Maalesef sonradan gelen bazı zevât ve genç elemanlar Hoca'yı çekemediler. Hoca'yı buradan uzaklaştırmak için ellerinden geleni yaptılar. Hoca'yı Atatürk düşmanlığıyla itham ettiler. Sonunda Hoca'yı görevden aldırma'yı başardılar ve Hoca 5 sene maaşsız kaldı.”* Kuşkusuz bu ithamlar onu Atatürk ve Atatürkçülük hakkında okumaya itmiştir. Nitekim kütüphanesinde bu sahada yazılmış onlarca eser bulunmaktadır.

Yine İslami hassasiyetleri olduğu bilinen Tayyip Bey, yaşadığı dönemin tartışmalarına da bigane kalmamıştır. İslam'ın temel prensiplerinin neliği, İslam'ın modern hayata cevap verip veremediği, modern problemler karşısında İslam'ın tavrı konularında yazılan, birçoğu derinlikten uzak; hatta ideolojik denilebilecek onlarca eserin yanı sıra Mustafa Sabri Efendi, Seyyid Kutup, Said Nursi, Ömer Rıza Doğrul, Muhammed Hamidullah, Ahmet Emin tarafından yazılan onlarca eser kütüphanesinde bulunmaktadır. Yine o dönemlerde henüz tartışmaları soğumayan, hatta günümüzde bile kısmen süren “din ve reform”, dinler arası ilişki veya diyalog onun da gündemine girmiş bu konuda da eser toplamasına neden olmuştur. *İslam'da Din ve Devlet, İslam iktisadı*, Risale-i Nur talebelerinin Ankara Savunması, Din ve Toplum, *Yeni Türkiye'de İslamcılık*, İslamlaşmak, Müslümanlar Nasıl Çalışmalı, İslam'da Din ve Devlet²² gibi eserler de o dö-

²² Kütüphanede İslam tarihinin temel kaynaklarının yanısıra bazı araştırmalar da yer almaktadır. Vakıdî, *Futuhu's-Şam*, Halife b. Hayat, *Tarih ve Tabakat*, Mesudî, *Ahbaru Zaman*, Mesudî, *Murucu-Zeheb*, Taberi, *Tarihü'l-Umem ve'l-Muluk*, İbn Sa'd, *Tabakatu'l-Kübra*, Zehebi, *Mizânu'l-İ'tidâl*, Yakut el-Hamevî, *el-Buldân*. Keza *el-Fibrîstü'l-Ülûm*, *Tuhfetü'l-Eşraf*, *Kıyasu*

nemin tartışmaları ile yakından ilişkilidir. Hatta Hoca o dönemde İslam adına ne varsa hepsiyle ilgilenmektedir. Radyo konuşmaları, konferans notları, Ahlak ve tevbe kitapları, dua mecmuaları, vaaz örnekleri, vaaz kitapları, hutbeler, Kur'an'ı Kerimden Dersler, Oğluma Nasihatler, İslamiyette Cenaze ve Cenaze Namazı, İstanbul'da Sahabe Kabirleri, Nuh'un Gemisi, İstatistik ve falcılık ile ilgili onlarca eser topladığı görülmektedir.

Tayyip Bey içinde yaşadığı devlet ve tarihiyle o kadar çok ilgiliydi ki Erken Dönem Türk Tarihi, Selçuklu Tarihi, Osmanlı Tarihi, Modern Dönem Türk Tarihi, hatta halk inançları (Türklerde taş ile ilgili inançlar) ile ilgili de onlarca eser toplamıştır.²³ Hatta *Mahalli İdareler, Hukuk Rônesansı, Toprak Reformu, TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası) Dosyası, Köy Enstitüleri, Öğretim Klavuzu, Ben bir TİP'li (Türkiye işçi Partisi) idim, Türkiye'de Çay Ziraatı, Nüfus ve Yerleşme* gibi dönemin tartışmaları ile yakından alakadar olmuş, bunlarla ilgili de birçok eser toplamıştır.

Hocanın kütüphanesini incelerken dikkatimi çeken bir başka husus ise talebelerinin çalışmalarını da toplamış olmasıdır. İsmail Cerrahoğlu, Süleyman Ateş ve Talat Koçyiğit hocanın yayınlanmış çalışmalarından birkaç nüsha hocanın kütüphanesinde yer almaktadır. Hoca bunlardan bazını okumuş, hatta tashihlerini dahi yapmıştır.

Kütüphanesinden hayatı ile ilgili ipuçları da yakalamak mümkündür. Örneğin şeker hastalığı ile ilgili kitaplarının bulunması akla şeker hastalığına müptela olduğunu getirdiği gibi, spora dair topladığı kitaplar da son zamanlarındaki sağlık sorunları ve muhtemelen kilo sorunlarıyla ilişkin olsa gerektir.

Sonuç olarak Tayyip OKİÇ Bey az yazan bir bilim adamı olmakla birlikte ancak çok okuyan ve değişik ilgileri bulunan bir şahsiyettir.

enbiya, Kureyzaoğulları, Nadiroğulları, bedir Ashabı, Neşet Çağatay, İslam Öncesi Arap Tarihi, Peygamberler Tarihi, Fransızca İslam Şehirleri ile ilgili yazılan eserler (Taif, Mekke) bu guruba örnek olarak verebiliriz.

²³ Örneğin Osmanlı kentlerinin Mufassal Defterleri, şerhiye sicilleri ilgilendiği konulardır. İnönü dönemine ilişkin yazılan (Gotthard Jaschke, *Die Türkei in den Jahren: 1935-1941*, Leipzig 1943) veya I. ve II. Dünya savaşına ilişkin yazılanlara, hatta birinci dünya savaşı esnasında gelişen Doğu Meselesi ve benzeri konulara bile ilgi duymuştur.

Kitaplardan Notlar

1- Mesudî, *et- Tenbih ve'l-İşraf* (Taş baskı)

Altı çizili, işaretli, derkenarlı hiçbir sayfaya rastlanmamıştır.

Kitabın cildi ve şirazesı çok kullanılmış olduğundan dolayı yıpranmış durumdadır.

2- İbn Sa'd, *Tabakâtü'l-kübrâ* (Deri ciltli)

s. 55'te zikru nesebi rasulillah... başlığı altında,

Abdullah bin Abdülmuttalib'den sonra "...ve'smuhû Şeybetü'l-hamd bin Hâşim" yazılı kısımda "şeybetü'l-hamd"ın altı çizilmiştir.

Mead bin Adnan... beni yera? altı çizili

s. 56 "Kâle Hâşim ahberenâ muhbir" diye başlayan ve Hz. Peygamber'in nesebinden bahsedilen altı satır sağdan işaretli.

s. 134 Zikru İbrahim ibn Rasulillah sav ... başlıklı sayfa alttan kıvrılmış (sonradan olabilir)

s. 161 ...bin Süfyan el-Ezelî an ebihi kale... altı çizili kısım.

s. 161 Ahberena Ali bin Muhammed b. Abdillâh...an İsmail

Ahberena Ali bin Muhammed an Ebi Ubeyd...

(Bu kısımlara işaret konulmuş)

s. 199 Zikru duai? Rasulillah sav...ile'l-İslam

s. 200'de ahberena Muhammed bin Amr...

Altıları çizili

4- Le İslam en Occident:

Kitabın giriş kısmı altı çizili, ilk bölümün ilk sayfalarında altı çizili yer var. Başka yok.

5- Ahmet Cevat Eren, *Mahmut II Zamanında Bosna Hersek*, Nurgök Matbaası, İstanbul 1965.

Dipnotlardaki muhtemelen Sırpça kaynakların yazımındaki harf hataları tashih edilmiş. Kitabın sonuna kadar dipnotların tarandığı anlaşıyor.

s. 11’de “Bilhassa Sırbca eserlerin tercümesinde benden değerli yardımlarını esirgemeyen Prof. M. Tayyib Okiç’e burada teşekkür etmeği bir vazife bilirim.” denilmektedir.

6- İbn Hacer, *el-İsabe fî Temyizi’s-Sahabe*:

s. 55’te 137 numaralı isim Esmâ binti Harise... efsa’l-Eslemî anlatılırken “min ehli’s-suffa” altı çizilmiş.

s. 233’te 1131 numaralı isimde aynı şekilde Cerhed? (Cim ra he dal) bin Huveylid b. B... afsa’l-Eslemî Kane min ehli’s-suffa altı çizili

s. 430-437 arası altı çizili yerler hayli fazla ve sayfa kenarlarında notlar yer almaktadır. (Başka bir okuyucuya ait olabilir?)

7- Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybani Ahmed b. Hanbel, 241/855, *Kitabü’l-İlel ve ma’rifetu’r-Ricâl*, (thk.; İsmail Cerrahoğlu ; thk. Talat Koçyiğit), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1963.

Önsözü Tayyib Okiç yazmış. Sol taraftaki Arapça önsöz ve takdim yazılarında bazı kelimelerdeki harfler tükenmez kalemle düzeltilmiş. Hem hocanın önsöz (tasdir) yazdığı kısım hem de müelliflere ait olan kısım.

Kitabın başında (sol-Arapça kısım) “pek muhterem hocama” 17.10.1963 tarih ve imza var. Ad soyad yok. Dolayısıyla imzanın Cerraholu’na mı yoksa Koçyiğit’e mi ait olduğunu kestiremedim.

8- Od tradicije do identiteta, Hadzizahiç, Muhamed

Her sayfa satır satır çizilerek okunmuş. Sayfa kenarlarında harfleri tanınmayacak şekilde notlar alınmış.

9- Vincent Mansour Monteil, *Les Muslims Sovietiques*, Editions du Seuil, Paris 1957.

Kitabın 147-165. sayfalrı arasındaki “L’İslam et Le Pouvoir” başlıklı kısım satır satır çizilerek okunmuş.

10- Raymond Charles, *L'Etoile rouge contre le Croissant*, İç sayfasında kitabın adının yazılı olduğu kısmın altına Kurşu kalemle Rusya'da İslamiyet yazılmış. “La Russie Muslumane” başlıklı introduction/giriş ile “Rappel Historique” (s. 19-65), “La Subversion De L Islam” başlıklı ikinci kısmın ilk sayfalarını s. 69'dan 75'e kadar okumuş ve altlarını çizmiştir. Ayrıca kitabın son kısmında yer alan eklerden önceki son başlık “Problemes Actuels”ın ilk birkaç sayfasının altı çizilmiştir.

İzmir İlahiyat Fakültesi Kütüphanesinde Tayyip Okiç hocanın *İslam Medeniyeti, Haksess, Yeni Ümit, Üniversite ve Köy, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Gaziantep Kültür, AÜİFD, Vakıflar Dergisi*'ndeki makaleleriyle *İslam Ansiklopedisi*, ve *Türk Ansiklopedisi*'ndeki maddeleri arşivlenmiştir.

Ayrıca “Kürsü” adını taşıyan 1968-1969 yılına ait kürsü hocalarını ve eserlerini tanıtan ve öğrencilerin ve hocaların fotoğraflarının yer aldığı albüm mahiyetinde bir dergi yer almaktadır. Burada Tayyip Hoca, asistanlarına evlatlarım demekte ve kendilerinden övgüyle bahsetmektedir.

